

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem zawartym w pkt 2 wyroku z dnia 13 stycznia 2016 r. w sprawie IV P 59/15 z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. przeciwko R. B. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności Sąd Rejonowy w Kutnie IV Wydział Pracy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.519,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z § 12 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 461). Na koszty postępowania złożyła się opłata od pozwu w kwocie 2.459 zł oraz koszty zastępstwa adwokackiego, których wysokość winna być brana pod uwagę co do stawki minimalnej od pierwotnego roszczenia objętego tytułem wykonawczym a zatem w wysokości 60zł.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pełnomocnik pozwanego.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego polegające na niezastosowaniu art. 102 kpc.

W uzasadnieniu swego stanowiska skarżący podniósł, iż okoliczności sprawy związane z wytoczeniem przez niego powództwa w związku z wadliwym wypowiedzeniem zmieniającym dokonany przez pracodawcę tj. objęte rozstrzygnięciem w sprawie IV P 273/13, którego pozbawienia wykonalności powód domagał się w niniejszym procesie, oraz związane z egzekwowaniem przez niego roszczeń wobec ostatecznego wypowiedzenia mu stosunku pracy w sprawie IV P 2/15, nadto fakt, iż znajduje się w trudnej sytuacji materialnej życiowej (znane Sądowi Rejonowemu z urzędu w związku prowadzeniem zarówno postępowania w sprawie IV P 273/13 jak i IV P 2/15) usprawiedliwiały zastosowanie art. 102 kpc i nieobciążanie go kosztami przegranego procesu.

W zażaleniu podniesiono, że pozwany znajduje się w niezwykle trudnej sytuacji materialnej i życiowej. Pracuje na 1/2 etatu w Zespole Szkół nr (...) w K., jako rzemieślnik otrzymując z tego tytułu kwotę netto 577,24 zł. Pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z żoną która pracuje u powoda z wynagrodzeniem miesięcznym netto 2.232,07 zł. Pozwany mieszka wraz z żoną w domu jednorodzinym będącym ich własnością, posiada mieszkanie własnościowe spółdzielcze ok. 42 m² które wynajmuje (dochód po odliczeniu podatku 550 z miesięcznie). Ponadto poza samochodem R. (...) nie posiada żadnych rzeczy wartościowych ani oszczędności. Miesięczny dochód netto małżonków wynosi łącznie 3.409,31 zł. W chwili obecnej dochody te nie starczą na pokrycie wszystkich niezbędnych potrzeb rodziny. Małżonkowie zostali zmuszeni do zaciągnięcia pożyczek których rata miesięczna wynosi 450 zł ponadto zaciągają pożyczki u rodziny i przyjaciół. Na koszty utrzymania pozwanego i jego rodziny składają się poza w/w ubezpieczenie na życie 140,26, Internet +TV 200 zł telefony 153,20 zł energia elektryczna 113,67, gaz 10 zł, składki na Okręgową Izbę (...) w Ł. 41,39 zł, (...) Towarzystwo (...) 10 zł i (...) Towarzystwo (...) (przynależność pozwanego obowiązkowa), Solidarność 28,37 zł, ubezpieczenie domu i mieszkania (...), ubezpieczenie samochodu z przeglądami 180 zł, ogrzewanie domu 250 zł, opady komunalne 18 z woda 33,37. Ponadto na utrzymaniu małżonków jest ich córka, która studiuje poza miejscem zamieszkania – koszt wynajmu mieszkania córki 1.400 z chesne za studia miesięcznie 223 zł. Wskazane wydatki to kwota 3.329,79 do kosztów tych dochodzą koszty wyżywienia, środków czystości, leków 3 osobowej rodziny – łącznie kwota ok. 2 tys. zł. miesięcznie. W ocenie skarżącego okoliczności te bezzasadnie zostały pominięte przy wydawaniu rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Z uwagi na powyższe skarżący wniósł o zmianę zakażonego postanowienia i nie obciążanie pozwanego kosztami procesu, ewentualnie zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda części kosztów.

W odpowiedzi, pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

W postępowaniu procesowym sąd orzeka o zwrocie kosztów w każdym orzeczeniu kończącym sprawę według jednej z następujących zasad: odpowiedzialności za wynik procesu, stosunkowego rozdzielenia kosztów, wzajemnego zniesienia kosztów, słuszności i zawinienia.

Przepis art. 98 § 1 k.p.c. stanowi, iż strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata (radcy prawnego), koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony (art. 98 § 3 k.p.c.).

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej kosztami w ogóle.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, iż urzeczywistniający zasadę słuszności art. 102 k.p.c. stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik sporu, a zatem nie podlega wykładni rozszerzającej. Jednocześnie jednak przepis art. 102 k.p.c. daje sądom swobodę przy rozstrzyganiu o zwrocie kosztów procesu, gdy stosowanie zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. (odpowiedzialności za wynik procesu) nie można by pogodzić z zasadą słuszności. Odstąpienie od obciążenia strony kosztami postępowania uzależnione jest od dyskrecjonalnej oceny sądu. Podważenie tej oceny możliwe jest natomiast w zasadzie jedynie w wypadku, gdy nie zawiera uzasadnienia, albo gdy ocena ta jest rażąco niesprawiedliwa (I ACa 571/13 - wyrok SA Poznań z dnia 04-07-2013 Teza redakcyjna Legalis). Zakwalifikowanie przypadku jako "szczególnie uzasadnionego" (art. 102 k.p.c.) wymaga rozważenia całokształtu okoliczności faktycznych sprawy. Ingerencja w to uprawnienie, w ramach rozpoznawania środka zaskarżenia od rozstrzygnięcia o kosztach procesu, następuje jedynie w sytuacji stwierdzenia, że dokonana ocena jest dowolna, oczywiście pozbawiona uzasadnionych podstaw. Tym samym skuteczne zakwestionowanie oceny sądu w tym zakresie ogranicza się jedynie do przypadków rażąco niesłusznych (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 czerwca 2013 r. III AUz 77/13 Legalis).

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (zob. post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, niepubl.).

Wobec tego, przy ocenie przesłanek z art. 102 k.p.c. należy przede wszystkim wziąć pod uwagę fakty związane z samym przebiegiem procesu, tj. podstawę oddalenia żądania, zgodność zamiarów stron w sprawach dotyczących stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, szczególną zawilóść lub precedensowy charakter sprawy albo subiektywne przekonanie powoda co do zasadności zgłoszonego roszczenia - trudne do zweryfikowania a limine, a ponadto sposób prowadzenia procesu przez stronę przegrywającą albo niesumienne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie strony wygrywającej, która w ten sposób wywołała proces i koszty połączone z jego prowadzeniem (wyrok S.Apel. 18-07-2013 w Katowicach I ACa 447/13 LEX nr 1349918).

Niemniej jednak sąd, kierując się zasadą kontrydiktoryjności procesu, nie powinien działać z urzędu w sytuacji, gdy strona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie wykazuje istnienia przesłanek do zastosowania art. 102 k.p.c. (postanow. SN 07-12-2011 II PZ 34/11 LEX nr 1130377).

Na gruncie rozpoznawanej sprawy pozwany reprezentowany przez profesjonalistę wskazanych wyżej okoliczności nie wykazał. Co więcej, nawet z ostrożności procesowej na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego nie były one podnoszone. Tym samym nie sposób więc było domniemywać ich istnienia. Pełnomocnik pozwanego nie złożył też stosownego wniosku w omawianym przedmiocie. W razie zaś niewystąpienia przez stronę z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sąd nie ma obowiązku uzasadniać, dlaczego nie zwolnił tej strony od kosztów - art. 98 § 1 w związku z art. 102 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2011 r. III PZ 2/11, LEX nr 901638).

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy zauważa, że sama sytuacja ekonomiczna strony przegranej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 k.p.c. - z obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (wyrok S.Apel. w Lublinie 14-08-2013 I ACa 271/13 LEX nr 1366120). Te zaś na gruncie rozpoznawanej sprawy nie wystąpiły. Pozwany -reprezentowany przez profesjonalistę - konsekwentnie egzekwował swe prawa nie biorąc pod uwagę definitywnego (choć spornego) wypowiedzenia mu umowy o pracę oraz argumentacji podnoszonej przez stronę powodową w odpowiedzi na jego wezwania o przywrócenie do pracy. W świetle takiego, nie do końca lojalnego, postępowania pozwanego jedyną możliwą formą obrony powoda było więc wystąpienie z pozwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Powód poniósł z tego właśnie tytułu określone koszty. W tej sytuacji pozwany powinien zatem ponieść koszty przegranego przez siebie procesu.

W świetle wszystkich wskazanych powyżej okoliczności brak więc było podstaw do zmiany zaskarżonego postanowienia.

Biorąc powyższe pod uwagę i na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił zażalenie pozwanego, jako bezzasadne.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

Sąd Okręgowy uznał, iż trudna sytuacja materialna i życiowa strony pozwanej skutecznie wykazana dopiero w postępowaniu zażaleniowym, nadto subiektywne przekonanie skarżącego o słuszności jego racji usprawiedliwiały wystąpienie z zażaleniem i w świetle zasad słuszności stanowiły wystarczającą podstawę do zwolnienia go od ponoszenia kosztów postępowania spowodowanych złożeniem tego środka zaskarżenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 czerwca 2014 r. I ACa 228/14 Legalis Nr 1062619).

Przewodniczący: Sędziowie:

Z/ Odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron.